

Lunds universitet
Box 117
221 00 LUND

Datum 2004-06-04
Dnr 32-2003-0319

Lunds universitets årsredovisning 2003

Riksrevisionen har granskat Lunds universitets årsredovisning, beslutad 2004-02-20. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Riksrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående. Vi har under januari 2004 även utfört begränsad granskning av universitetets personalkostnader och personaladministrativa rutiner. Iakttagelser från denna granskning avrapporteras också i denna rapport.

Riksrevisionen önskar information senast 2004-06-30 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Granskningen har utförts i samarbete mellan revisorerna Emma Eriksson, Fredrik Hallgren, Anna Lagerkvist, Arne Månberg och Marie Örtengren.

1. Sammanfattning

Riksrevisionen har under årets granskning funnit några områden där vi anser att identifierade problem helt eller delvis kräver åtgärder från ledningens sida för att kunna elimineras eller förebyggas. Våra iakttagelser avser främst projektredovisning och personalkostnader. Vi bedömer att åtgärder behöver vidtas för att motverka problem och/eller för att förhindra väsentliga fel i framtida återrapportering till regeringen eller väsentliga avsteg från tillämpligt styrande regelverk.

Universitet har en omfattande och komplex verksamhet. För att säkerställa att verksamheten bedrivs enligt statsmakternas intentioner och i enlighet med de omfattande regelverk som gäller universitetet, ställs höga krav på organisation och ledningsprocesser. Det är universitetets ledning som ytterst har ansvaret för detta.

2. Bristande styrning och uppföljning av väsentliga processer

Personalkostnaderna är den dominerade kostnaden för universitetet. Personalkostnaderna uppgick till knappt 3,0 mdkr år 2003, dvs. till ca 60 % av universitetets totala verksamhetskostnader.

Inom det personaladministrativa området finns en mängd lagar, avtal och andra styrande regler. För att säkerställa efterlevnad av detta regelverk krävs därför att ett antal processer och delprocesser definieras och rutiner för dessa tillämpas. Som exempel kan nämnas rekryteringsprocessen och löneutbetalningsprocessen.

Grundläggande krav för god intern styrning och kontroll är att de väsentliga processerna definieras av organisationen. Fastställda skriftliga instruktioner/policys som reglerar ansvar och befogenheter för genomförande samt för uppföljning och kontroll är en annan förutsättning. Processer som inkluderar hantering av pengar (t.ex. löneutbetalningar) är förknippade med särskilda risker, varför kraven på intern styrning och kontroll i verksamheten är särskilt höga.

För universitetet gäller att vissa processer med anknytning till redovisningssystemet¹ har dokumenterats i en s.k. ekonomihandbok och vissa processer med direkt koppling till det personaladministrativa systemet² är också dokumenterade. Utöver detta finns diverse information/anvisningar som har förmedlats inom myndigheten på ett mer informellt sätt. Informationen har tagits fram av olika skäl och av olika avsändare.

Universitetet³ bedriver f.n. visst utvecklingsarbete avseende processer inom projekt KIA⁴. Projektet omfattar stöd till rekryteringsrutiner på fakultets- och institutionsnivå.

Riksrevisionens granskning visar dock att det f.n. saknas övergripande processbeskrivningar över väsentliga personaladministrativa rutiner. Arbets- och befogenhetsfördelning mellan personalavdelning/lönekontor och fakulteter/institutioner har inte fastställts. En tydlig effekt av detta är den bristande kontroll och uppföljning av personalens semesteruttag som redovisas nedan i avsnitt 4.

Det är universitetets ledning som ansvarar⁵ för att styra verksamhetens processer. Som ett led i sådan styrning ingår att utforma, fastställa och dokumentera processer och rutiner. Riksrevisionen bedömer att lönerutinen

¹ Oracle financials

² Primula

³ Planeringsenheten

⁴ Kvalitetsutveckling i den administrativa hanteringen på institutionerna

⁵ Verksförordning (1995:1322) 7 § 6 pkt.

genom sin omfattning och karaktär är en central rutin för universitetets verksamhet och genom sin karaktär av betalningsrutin dessutom förbunden med särskilda inneboende risker. Kraven på god intern styrning och kontroll är därför höga.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar myndighetens ledning att identifiera väsentliga processer inom universitetet samt att fastställa dokumenterade process- och rutinbeskrivningar inom dessa områden.

3. Bristande intern kontroll avseende universitetets projektredovisning

Universitetets styrelse fattade 2004-02-18 beslut om årsredovisning 2003 för universitetet. Några dagar senare (2004-02-20) beslöt dock styrelsen att ändra årsredovisningen. Skälet till detta är att Riksrevisionens granskning hade påvisat ett större fel i redovisningen i ett av universitetets många pågående projekt. Felet påverkade årets kapitalförändring kraftigt. Istället för att redovisa ett underskott för året på 63,2 mnkr, redovisas ett underskott på 83,6 mnkr.

Omfattningen av bidragsfinansierade projekt är stor. Bidrag till verksamheten redovisas under år 2003 till 1,5 mdkr, vilket utgjorde 31 % av universitetets omsättning. Samtidigt är området redovisningsmässigt sett riskfyllt på grund av komplexiteten och att det till följd av långtgående delegering hanteras av ett stort antal personer. Vidare styrs den information om projekten som ska kunna hämtas ur redovisningen av såväl behoven av återrapportering till externa intressenter, som av universitetets egna uppföljningsbehov och av de krav som ställs på extern redovisning inom staten.

Riksrevisionsverket (RRV) har därför redan tidigare granskat universitetets projektredovisning. Bland annat i revisionspromemoria⁶ framförde RRV en rad iakttagelser på området. Sammanfattningsvis handlade iakttagelserna om

- att det fanns stora variationer i hantering och redovisning mellan de granskade institutionerna,
- att det saknades en samlad ekonomiadministrativ anvisning för projektredovisning och att de anvisningar som fanns behövde kompletteras,
- att användningen av schablonfinansiärer och det s.k. nettningsprogram som har använts vid bokslutstillfällena skapade brister i externredovisningen
- att projekt som hade avslutats ändå inte hade resultatförts och
- att kontrakt eller gåvobrev saknades.

⁶ Revisionspromemoria dnr: 30-2000-0994, daterad 2001-1-30

Vi kan nu konstatera att de typer av brister som RRV tidigare har identifierat fortfarande kvarstod i årsredovisningen för år 2003. Förutom det enskilda fel som fick som konsekvens att styrelsen i ett sent skede ändrade en redan beslutad årsredovisning, har vi funnit ytterligare brister i universitetets projektredovisning. Olika typer av fel redovisas kortfattat nedan:

- Urvalet visar att för två av projekten kunde universitetet inte presentera gällande avtal. Detta tyder antingen på att kontrakt saknas och att redovisade periodiseringar därför istället borde ha påverkat periodens resultat, eller att spårbarheten i universitetets redovisning och dokumenthantering inte håller tillräcklig kvalitet.
- Nuvarande centrala anvisningar för projektredovisning är från år 1999 och behöver uppdateras och kompletteras. Institutionerna beslutar i hög grad själva om sin projektredovisning avseende kodstruktur och hur strukturen används. Detta innebär att olika principer för internredovisning tillämpas, vilket i sin tur innebär att jämförbarheten och transparensen i internredovisningen minskar. Variationen i redovisningen ställer även krav på varierande uppföljning. Vi bedömer att den höga graden av frihet i internredovisningen därför innebär ökad risk för brister i den externa redovisningen.
- Intäkter för projekt under tidigare år har resultatförts, medan kostnaderna för samma projekt har balanserats. Konsekvensen av detta är att universitetet redovisar ett för högt ackumulerat resultat i myndighetskapitalet. För ett av de granskade projekten redovisas i balansräkningen ett underskott/upplupen bidragintäkt om 2,1 mnkr netto, vilket borde ha belastat universitetets underskott ytterligare för år 2003.
- Ett projekt redovisar upparbetade kostnader på 3,2 mnkr, utan att finansieringsfrågan är beslutad. Enbart en avsiktsförklaring motsvarade 0,9 mnkr från finansiär finns. Årets kapitalförändring borde därför ha belastats med minst ytterligare 2,3 mnkr.

Mot bakgrund av att det urval som gjordes i årsredovisningsgranskningen var begränsat⁷, bedömer vi att omfattningen av identifierade fel tyder på att det föreligger sådana brister i universitetens interna styrning och kontroll av externfinansierade projekt, att ledningen för universitetet bör överväga att vidta åtgärder.

Riksrevisionen känner till att universitetet under år 2004 har vidtagit en åtgärd, som vi bedömer viktig för att skapa förutsättningar för bättre intern styrning och kontroll av externfinansierade projekt. Det gäller driftsättningen av den nya modul⁸ till redovisningssystemet som ska hantera periodisering och resultatavräkning av projekt. Vår uppfattning är att användning av denna modul ger bättre förutsättningar för korrekt externredovisning än tidigare

⁷ 30 st projekt. Upplupna bidragsintäkter > 3,1 mnkr resp. Oförbrukade bidrag > 6,7 mnkr. Totalt värde = 237 mnkr.

⁸ Modul *Periodisering och resultatavräkning*

redovisningsmodell. Någon regelrätt granskning av modulen och dess tillämpning har ännu inte skett, varför vi vill poängtera att vår nuvarande bedömning inte utesluter att väsentliga principiella frågor kan aktualiseras framdeles.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar universitetet att följa implementeringen av det nya projektredovisningssystemet under år 2004. Tidigare identifierade brister i redovisningen bör korrigeras under hösten för att säkerställa en korrekt årsredovisning för år 2004.

Vi rekommenderar dock att ytterligare åtgärder vidtas för att höja kvaliteten på den interna styrningen och kontrollen inom området. Myndighetens ledning kan bl.a. pröva åtgärder som

- att låta utarbeta samlade generella anvisningar för projektredovisning inom universitetet inkluderande hur avtal och andra liknande handlingar ska hanteras, när och hur projekt ska avslutas, hur s.k. overheadkostnader ska fördelas och belasta projekt m.m.
- att låta se över de regler som styr rätten att teckna avtal med externa finansiärer samt hur förändringar i förhållande till ursprungliga avtal ska hanteras

4. Kollektivavtalet följs inte avseende sparad semester

Gällande centralt kollektivavtal är Allmänt löne- och förmånsavtal (ALFA-avtalet). Av 9 § framgår att ingen arbetstagare får ha fler sparade semesterdagar än 40. Det lokala avtalet vid universitetet innehåller ingen annan reglering på området. Universitetet redovisar dock skuld till ca 400 personer överstigande fler än 40 sparade dagar per person. Den person som har sparat flest har sparat över 200 dagar.

Enligt ALFA-avtalet 14 § ska arbetstagares hela semester för ett visst år läggas ut i form av ledighet, med undantag av sådana dagar som får sparas. Om sjukdom eller andra särskilda omständigheter inträffar som gör att uttagna semesterdagar inte ryms inom de 40 dagar som får sparas, ska s.k. ”ogulden semesterlön” för det överskjutande antalet dagar utbetalas.

I årsredovisningen har universitetet bokfört en skuld till personalen för upplupen semesterlön uppgående till ca 113 mnkr. Av denna skuld består ca 9 mnkr av skuld för dagar som sparats utöver det maximala antalet per person.

Riksrevisionen bedömer att universitetets ledning har brustit avseende styrning och ledning av verksamheten genom detta frånsteg av gällande kollektivavtal.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar universitetet att utreda om bokförd sparad semester överensstämmer med verklig sparad semester för de personer som

har sparade dagar överstigande 40 per person. Om antalet dagar inte är korrekt t.ex. p.g.a. att uttagen semester inte har anmälts av berörda individer, bör felet rättas. Om antalet dagar är korrekt, bör ogulden semesterlön utbetalas i enlighet med kollektivavtalet.

Revisionsdirektör Arne Månberg har beslutat i detta ärende. Biträdande revisionschef Marie Örtengren har varit föredragande. Revisionschef Anders Hjerstrand har deltagit i den slutliga handläggningen.

Arne Månberg

Marie Örtengren

Kopia för kännedom:

Utbildningsdepartementet

Finansdepartementet/budgetavdelningen